

CECILE AAN DE STEGGE

Verpleegkundige, gepromoveerd op historisch onderzoek, werkzaam bij de Faculteit voor Gezondheidszorg Hogeschool Leiden

Beschermingsmiddelen toen en nu

De mondkapjescrisis van 2020 heeft pijnlijk duidelijk gemaakt hoe slecht Nederland was voorbereid op de coronapandemie, ook al hadden virologen gewaarschuwd. Het gevolg: vele verzorgenden en verpleegkundigen buiten het ziekenhuis moesten wekenlang *onbeschermd* werken met risicovolle patiënten, zelfs wanneer hun eigen lichaamstemperatuur opliep naar 38 graden en zichzelf dus ook potentieel gevaarlijk waren. Op papier zijn werkgevers verplicht aan hen persoonlijke beschermingsmiddelen tegen een categorie 3 microbiologisch agens te leveren, op basis van Arbobesluit artikel 4.89 en de EU-richtlijn 2000/54/EG. Gebrek aan deze middelen leidt tot een forse stijging van beroepsziekte in de zorgsector.

Ontluizen

Hoe groot was het risico voor verpleegkundigen en verzorgenden tijdens eerdere epidemieën? In het najaar van 1918 lag het sterftepercentage door de Spaanse griep onder de verpleegsters in het Amsterdamse OLVG 6,5 procent hoger dan onder de gewone bevolking.¹ Tuberculose was vroeger een volksziekte waaraan jaarlijks duizenden Nederlanders overleden. In tijden van economische crisis of oorlog nam dat aantal dramatisch toe. Hoewel na 1910 'huisbezoeksters bij tuberculose' optraden en anno 1928 iedereen wist dat de sociaal verpleegsters die dit werk deden zichzelf slechts met een zakdoekje konden beschermen, werd tbc pas in per 12 november 1947 (!) als 'beroepsziekte voor verpleegsters' erkend.² In geval van vlektyfus, een zeer besmettelijke ziekte die wordt overgebracht door kleepluizen en hun fecaliën, diende een verpleegster de patiënt te ontluizen. 'Een

riskante bezigheid, die de verpleegster het leven kan kosten', aldus docente H.A. Melk, die verpleegsters in *De Praktijk der Ziekenverpleging* aanraadde van tevoren hun schoenen, voeten en mouwen met DDT te bestuiven en daarna een ontluizingspak aan te trekken ter bescherming.

Griep prik

In 1947 vertelde de Nederlandse directeur-generaal van volksgezondheid, dr. C. van den Berg, de influenzacommissie van de WHO dat influenzapandemieën eens per 25 à 30 jaar zouden voorkomen. In Nederland verordonneerde hij dat op diverse 'strategische punten anti-influenzaserum moest worden opgeslagen', zodat bij nieuwe griepgolven 'artsen en verpleegsters onmiddellijk konden worden gevaccineerd'.³ Op basis hiervan kreeg het zorgpersoneel ook in 2019 een krachtige griep prik. Maar toen kwam corona.

Zou deze Van den Berg in onze tijd niet nú al pleiten voor voorrang voor verpleegkundigen en verzorgenden bij coronavaccinatie, mede ter voorkoming van besmetting van de patiënten die zij verplegen? 📍

'Het ontluizingspak' uit Zuster Melks handboek. Vermoedelijk draagt zijzelf het pak

REFERENTIES

1. **E. Mecking.** Het drama van 1918, over de Spaanse griep en de zoektocht naar virus en vaccin. Amsterdam, Mets en Schilt. 2006;86-87.
2. **E. Hueting.** Sociaal-verpleegkundigen en tuberculosebestrijding. Maarssen, Elsevier/De Tijdstroom. 1998.
3. **Anoniem.** 'Tuberculeuze besmetting thans als ongeval beschouwd. Verzoeken om schadeloosstelling vóór 12 november indienen.' Gooi en Eemlander, 6-11-1948, p. 5.

'Schoenen en mouwen bestuiven met DDT'